

1. Inledning.

Vi lever i en värld där identitet betyder något. Begreppet har fått en enorm resonans i samtiden, såväl inom som utom den akademiska världen. Begreppet erbjuder mycket mera än ett helt uppenbart vardagligt sätt att tala om förhållandet mellan individ och samhälle. Det refererar i princip till de sätt på vilka vi förstår samspelet mellan våra subjektiva upplevelser av världen och de kulturella och historiska ramar som har format denna skröpliga subjektivitet.¹

1.2 Bakgrund.

Denna uppsats utgår från romanen *Montecore: en unik tiger* av Jonas Hassen Khemiri, som utkom 2006 på Norstedts Förlag och är Khemiris andra bok efter succédebuten med *Ett öga rött*. En filmatisering av den sistnämnda kommer dessutom att gå upp på de svenska bioograferna i höst. Khemiri har utöver dessa två romaner även skrivit en mängd noveller och pjäsen *Invasion!*, vilken satts upp på Stockholms stadsteater. *Montecore: en unik tiger* är en fiktiv roman som handlar om Jonas Hassen Khemiri och tar sin början med att han får ett oväntat mejl från sin försvunna faders barndomskamrat Kadir. På en säregen fransk-arabisk svenska presenterar Kadir en genial idé. Nämligen att de två ska slå sina kloka huvuden ihop och skriva pappans biografi. En biografi, som han flertalet gånger uttrycker det, värdig faderns storhet. *Montecore* sträcker sig från sjuttioalets progg, över iskyllan i lasermannens och Ny demokratis Sverige och in i våra dagar.² Romanen formas av Jonas egna barndomsminnen och Kadirs brev om uppväxten med fadern. I och med detta så skapas en konflikt gällande faderns identitet och om vem han egentligen är som människa, fader, vän och familjeförsörjare.

2. Syfte.

Syftet med denna uppsats är således att analysera hur de intersektionella faktorerna (bl.a. makt, klass, kön och etnicitet) ter sig i romanen och vad de spelar för roll när romanens karaktärer möts och utvecklas, men även vid Jonas och Kadirs konfliktfyllda kartläggande av faderns (Abbas) liv och identitet. De intersektionella mötena är inte enbart begränsat till att gälla enskilda karaktärer och deras maktkamp. Utan "samhället" kommer i analysen att

---

¹ Gilroy, Paul. *Diasporan och identitetens omvägar*. Samtidskultur (1999) s.180

² <http://www.khemiri.se/Montecore1.html>

fungera som en enhetlig nämnare för de olika auktoritära och ansiktslösa aktörer som bidrar till dessa olika maktkamper. Karaktärer som saknar namn och/eller ansikte. Detta främst med utgångspunkt i Paulina de los Reyes & Diana Mulinaris text och de teorier som presenteras däri.

3. Metod.

I analysen kommer jag att titta på dessa olika intersektioner och de karaktärer som bidrar till att skapa dem. Det kommer jag att göra genom att använda mig av den intersektionella teorin för att göra en analys av de rådande maktordningarna och av den konflikt som uppstår mellan de olika intersektionella dimensionerna, inte bara i romanen utan även i relationen mellan romanens karaktärer och samhället som skildras i denna roman. Intersektionalitet är ett relativt nytt begrepp som ännu inte är fullt utformat för att täcka alla sina spelplaner och det finns en viss problematik kring ämnet. Detta begrepp, med dess historik och problematik kommer inledande att presenteras i en teoridel som kommer föregå analysdelen. *Montecore: en unik tiger* är en berättelse om hur det är att flytta till och växa upp i ett land där tolerans och mångfald är honnörsbegrepp, men där rasism och främlingsfientlighet är en del av vardagen och är därför full av begrepp som faller inom ramarna för en intersektionell analys; makt, kön, klass, (traditioner) och ras/ethnicitet etc. Jag kommer att göra en kartläggning över de olika karaktärerna i romanen och påvisa vilka olika intersektionella dimensioner de befinner sig i och emellan, men även på vilka förutsättningar, grundade på dessa dimensioner, de olika karaktärerna möts. Detta för att ge en så tydlig bild av analysen som möjligt.

4. Disposition.

Uppsatsens disposition kommer att se ut som sådan att dess första del kommer vara av deskriptiv karaktär och behandla intersektionalitetsbegreppet och försöka kartlägga det. Denna första del kommer att ta upp relativt stor plats beroende på att begreppet är så pass svårdefinierat som det är. Dess andra del kommer att vara själva analysen där det kommer att förekomma ett tillämpande av det som tagits upp i den föregående teoridelen. Även en diskussion kring de förändringar och intersektioner som verkligen kan ses inom romanen och hur dessa ingår där. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning och presentation av analysens slutsatser och andra aspekter på ämnet.

5. Tidigare forskning.

Jag har här valt att dela upp tidigare forskning kring Jonas Hassen Khemiri och tidigare forskning kring intersektionalitet för att tydligt påvisa vad som hör till vad och därmed göra det så enkelt och lättförståeligt som möjligt. Även för att göra det lättare att sätta tidigare verk och olika teoretiker i relation till analysen och teorin.

5.1. Tidigare forskning kring Khemiri.

Vad gäller tidigare forskning rörande Khemiri finns det inte speciellt mycket, med några få undantag som till exempel en uppsats skriven av Martina Skowronska vid Södertörns högskola³ Denna är i huvudsak inriktad på språket i *Montecore: en unik tiger* och inte lika mycket på begrepp såsom intersektionalitet. Men eftersom att språket i denna roman i huvudsak är färgat av de olika maktordningar som här kommer behandlas så bör även den nämnas. Jag kommer dock inte att använda mig av den i själva analysen. Vid högskolan i Borås har det dessutom skrivits en D-uppsats av Dahlstedt, Anja. Uppsatsen ämne är invandrarförfattare och Khemiri förkommer i viss mån⁴

5.2. Tidigare forskning kring Intersektionalitet.

Majoriteten av tidigare forskning kring detta område kommer att presenteras under teoridelen. Några av teoretikerna på ämnet som kommer att behandlas är Paulina de los Reyes och Diana Mulinari, författarna bakom boken *Intersektionalitet* (2005) som syftar till att förklara det komplicerade begreppet och påvisa varför denna typ av forskning är viktig. Ytterligare två forskare är Etienne Balibar och Immanuel Wallerstein, vars dialog från en rad föreläsningar har kommit att betydande bidra till den teoretiska och politiska diskussionen om rasmässiga och klasstrukturers för det moderna samhällets konstituering.⁵ Anna-Liisa Närvänen, docent i samhälls- och kulturanalys vid Linköpings universitet och Elisabet Näsman, professor vid Sociologiska institutionen, Uppsala universitet, som tillsammans har skrivit en artikel om ålder i intersektionella analyser (KVT 2-3.05) är även de signifikanta för denna uppsats. Samt Clary Krekula, doktorand vid Sociologiska institutet, Uppsala universitet. I *European Journal of Women's Studies* publicerades under 2006 bland annat en text av Nira Yuval-Davis på ämnet. Yuval Davis är verksam vid University of East London och hennes text har i huvudsak

---

³ Skowronska, Martina, *Khemiriskans knasiga kreativitet*. C-uppsats i Svenska. Södertörns högskola. (2006)

⁴ <http://hdl.handle.net/2320/1473>

⁵ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 29

feministiska drag och behandlar inte i större utsträckning faktorer som jag kommer att röra vid här⁶. Men den bör ändå nämnas i sammanhanget. I samma tidskrift publicerades även en inledande förklaring och beskrivning av ämnet och begreppet Intersektionalitet som kan vara till hjälp vid ytterligare forskning⁷. Övriga teoretiker och forskare i ämnet som omnämns i uppsatsen kommer kort att presenteras vid det skedet i texten.

6. Intersektionalitet: en presentation av teorin.

Intersektionalitet är ett relativt nytt forskningsområde som börjat dyka upp lite varstans under de senaste åren. Det introducerades för första gången som begrepp av Kimberlé Crenshaw, professor i juridik och civila rättigheter vid UCLA, år 1989 när hon diskuterade frågan om svarta kvinnors anställningsvillkor i USA.⁸ Det har kommit att utvecklas och få starka ben att stå på, kanske främst tack vare den välkända dialogen mellan Etienne Balibar och Immanuel Wallerstein. Den förstnämnda en fransk filosof som studerat under Althusser och undervisar i filosofi och politisk teori vid Paris X Nanterre och University of California, Irvine. Det är denna dialog, mellan Balibar och Immanuel Wallerstein, en väl ansedd amerikansk sociolog, som de los Reyes och Mulinari tar fasta på och utgår ifrån i kapitlet *ras, klass och nation* i boken *Intersektionalitet*.

Om man ser bortom texter på området och konsulterar svenska akademins ordbok om begreppets innebörd så får man svaret att ordet intersektionalitet betyder att en linje korsar eller avskär en annan. Intersektionen är den punkt där linjerna möts. Intersektionalitet fokuserar alltså skärningspunkten mellan olika samhälleliga maktordningar som baseras på kön, etnicitet, sexualitet, klass, ”ras”, nationalitet, funktionalitet, ålder, religion etc. Rasbegreppet är etablerat i exempelvis amerikansk akademisk diskussion, men till exempel svenska forskare tvekar inför att använda detta historiskt laddade och så belastade ord genom att förse det med citattecken. Avsikten är att understryka att ras är en socialkulturell fiktion och inte en naturgiven kategori.⁹ de los Reyes och Mulinari påpekar att kön och ”ras” generellt definieras som ideologiska diskurser som syftar till att skapa specifika kategorier av människor vars obetalda arbete är grundläggande för kapitalismens reproduktion och

---

⁶ Yuval-Davis, Nira, *Intersectionality and Feminist Politics* (2006)

⁷ Editorial (*Intersectionality*) *European Journal of Women's Studies* Vol. 13

⁸ Yuval-Davis, Nira. *Intersectionality and Feminist Politics*. (2006) s.193

⁹ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 07

expansion.¹⁰ I takt med att denna teorins popularitet ökar sipprar det även fram en mängd texter på ämnet. Några är inriktade på frågor av mer övergripande teoretisk art, det vill säga texter som presenterar ämnet utan att problematisera det eller presentera någon funktionell analysmodell. Andra argumenterar för att intersektionalitetsbegreppet ska vidgas till att omfatta fler aspekter än det vanligtvis brukar göra, medan andra ytterligare texter visar på hur det kan användas i den vetenskapliga praktiken. En välkänd text kring ämnet är Leslie McCalls, forskare inom sociologi och genusstudier vid Rutgers universitet i New Jersey, uppmärksammade artikel *The Complexity of Intersectionality*, vilken som titeln antyder i huvudsak behandlar den intersektionella teorins komplexitet och problematik.

Det var Charles Tilly - även han framstående amerikansk sociolog som inriktat sig på relationerna mellan politik, ekonomi och samhälle - som introducerade begreppet *beständiga ojämlikheter*. Detta fokuserar på hur systematiska skillnader mellan grupper och individer skapas och vidmakthålls i skilda historiska perioder (Tilly 2000)¹¹ Utgångspunkten i hans analys är makthavarnas strävan att tillskansa sig värdeskapande produkter genom utestängning, slutenhet och kontroll. De relationella skillnader som uppstår mellan kategoribaserade motsatspar – man/kvinna, svart/vit, medborgare/utlänning med flera – fungerar såväl som organisatoriska lösningar i bevarandet av maktresurser som grund för exkludering och underordning.

Begreppet och dess problematik summeras i inledningen till *Kvinnovetenskaplig tidskrifts* specialnummer om intersektionalitet (2-3.05) med att intersektionalitet är ett brett tvärvetenskapligt begrepp som sätter sökarljuset på hur olika maktordningar samverkar.¹² Det handlar om något annat än att lägga den ena ordningen till den andra, utan intersektionalitet utgår ifrån hur olika komponenter samverkar och poängen är, som det även påpekas i den ovannämnda inledningen, att de inte kan isolera varandra utan att något väsentligt går förlorat. Olika maktordningar konstruerar varandra ömsesidigt. De kan försvaga eller förstärka varandra, komplettera eller konkurrera med varandra. Det handlar helt enkelt om ett dynamiskt och komplext samspel. Problematiken kring ämnet intersektionalitet, vilket bland annat har behandlats av Leslie McCall(2005), biträdande professor i sociologi vid University of New Jersey, är stor och består främst av att det är otroligt svårt att begreppsbelägga

---

¹⁰ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 29

¹¹ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 34

¹² Från redaktionen. KVT 2-3.05 s. 04

skillnadsdimensionerna. Är till exempel *sexualitet* verkligen ett bra ord för ett frågefält som i högre utsträckning handlar om kön, identitet, sociala institutioner, föreställningar och drömmar? De språkliga svårigheterna är givetvis inte bara relaterade till problem av teoretisk akademisk art. De är i högsta grad relaterade till en komplex verklighet. Ord är viktiga när olikhet blir till ojämlikhet. Men det kanske största problemet med den intersektionella teorin är att det inte finns någon etablerad, välstrukturerad analysmodell. Det gör det problematiskt att genomföra en sådan eftersom det fortfarande enbart finns förslag, antydningar och en mängd olika åsikter om hur man ska gå tillväga.

På vilket sätt styr faktorer som kön, klass, etnicitet etc. vår förståelse för makt? Detta är en viktig fråga som de las Reyes och Mulinari tampas med i boken *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige* i vilken de argumenterar för nödvändigheten att teoretisera kring etnicitetens och rasismens centrala roll i det system av privilegier och underordningar som kännetecknar sociala, kulturella, politiska och ekonomiska relationer i Sverige, i likhet med övriga västvärlden. De hänvisar till intersektionalitet som ett alternativ till den genusvetenskap som hittills konstruerar kön utan att ta hänsyn till den ojämlikhet som grundas på föreställningen om "ras", klasstillhörighet och nationella gränser. De pekar även på att det förnyade intresset för intersektionalitet kan hänföras till en alltmer svårfångad verklighet, där traditionella kategorier som klass, kön, "ras" och nation håller på att förlora sitt innehåll. de las Reyes och Mulinari ser dock intersektionalitet som mer än ett perspektiv ämnat att beskriva en komplex realitet och återge de oändliga subjektpositioner som skapas i postindustrialismens kölvatten.

Intersektionalitet som teoretiskt perspektiv har enligt de las Reyes och Mulinari sitt ursprung i en antirasistisk kritik till den "vita" feminismens hegemoniskt exkluderande praktik. Även om detta är en etablerad tanke inom teorin och dess tankegångar så finns det ingen anledning att avfärda andra teoretiska förgreningar och att låsa fast debatten inom feminismens ramar. Ambitionen att kontextualisera maktanalyser medför att de flesta kritiska forskare gått ifrån en strukturell och endimensionell förståelse av makt för att istället vända blicken mot simultana processer som konstruerar och vidmakthåller relationer av överordningar och underordningar mellan individer och grupper av individer.¹³ Historiska processer och samhälliga förändringar, som Stuart Hall, Charles Tilly, Etienne Balibar och många andra

---

¹³ de las reyes, Paulina & Mulinari Diana *Intersektionalitet* (2005) s.17

påpekar, att maktutövande och underordningar alltid är inbäddade i ett komplext nätverk av strukturella relationer, institutionella arenor och mänskliga handlingar. Dessa ovannämnda författare och teoretiker erbjuder i sina texter viktiga teoretiska instrument för att kunna nysta fram intersektioner som i olika kontexter reproducerar makten och/eller öppnar utrymme för förändring.

Facktermen *dimensioner* förekommer ofta som begrepp inom intersektionalitetsområdet och syftar på de olika områden, exempelvis: genus, klass, ”ras”, etnicitet och sexuell läggning, som möts i en av de många intersektioner och eventuellt interagerar. Det är dessa fyra ovannämnda dimensioner, vilket definitivt inte är någon uttömmande lista, som oftast förekommer inom intersektionella analyser. Listan kan göras längre och inkludera dimensioner som till exempel: ålder, nationalitet, yrke eller religion för att möjliggöra en mer detaljerad och rättvisande analys av varje enskild situation. Vinsten man får av en ökad komplexitet måste dock alltid vägas mot att diskussionen blir svårhanterlig ju fler dimensioner som tas i beaktande och att möjligheten till mer generella slutsatser minskar¹⁴

Erica Appelros, som disputerade i religionsfilosofi vid Uppsala universitet 2000, påpekar i sin artikel, *Religion och intersektionalitet*, som publicerades i Kvt 2–3.05 att religionens plats i intersektionalitetsdebatten, i den mån den behandlas alls, framför allt har varit som ett av de områden eller institutioner där ideologier formas och upprätthålls med vilkas hjälp maktordningarna avseende genus, klass, ”ras”, etnicitet och sexuell läggning förstärks. Naturligtvis är det så att religion som social institution fyller en sådan funktion, i likhet med att äktenskapet som social institution tenderar att förstärka maktordningen avseende sexualitet och genus, eller likt nationalstaten med sin politik bidrar till maktordningen som baserar sig på nationalitet och etnicitet.¹⁵ Detta utesluter dock inte att den religiösa faktorn också i sig kan utgöra en mer självständig grund för förtryck på liknande sätt som de övriga dimensionerna. Religiösa ideologier är med och formar människors genusidentitet. Religiösa institutioner har sin interna maktordning och interagerar med andra maktordningar i samhället på ett komplext sätt som involverar genus, sexuell läggning, nationalitet, etnicitet, klass, ”ras” och ålder. Därför finns det intersektionella teoretiker, till exempel Erica Appelros, som hävdar att religion, på dessa grunder, bör vara en viktig dimension i en analys och i den intersektionella debatten.

---

¹⁴ Appelros, Erica. *Religion och Intersektionalitet*. KVT 2-3.05 s. 69

¹⁵ Appelros, Erica. *Religion och Intersektionalitet*. KVT 2-3.05 s. 69

Även ålder visar sig vara en central men besvärlig variabel för en intersektionell analys eftersom den befinner sig i ständig och naturlig förändring. Vilken betydelse har det för vår livssituation att vi genomgår åldersprocessen från barndom till ålderdom? Och vad innebär egentligen ålderism? Kanske just med tanke på denna variabls besvärliga roll så är ålderns betydelse ofta förbisedd i diskussionen om intersektionalitet. Denna diskussion är en där forskning som lyfter fram differentiering och mångfald och där samspelet mellan olika strukturer och sociala kategoriseringar sätts i fokus förespråkas.¹⁶ Krekula, Närvänen och Näsman menar att en bidragande orsak till att ålder inte i större utsträckning problematiserats i den intersektionella diskussionen är att åldern och åldrandets innebörd ofta är för givet tagna både i vardagslivet och i vetenskapliga praktiker. Men en forskning där ålder inte just problematiseras riskerar att återskapa och befästa vardagliga fördomar.

Forskning om makt och ojämlikheter genomgår idag viktiga kvalitativa förändringar. Strukturella analyser av maktens konstruktion har alltmer kommit att ersättas av teorier vars avsikt är att förklara processer som skapar makt och ojämlikhet på olika samhällsnivåer. Makt och maktrelationer blir på detta sätt, enligt de las Reyes och Mulinari, något som görs i och genom den sociala interaktionen människor emellan, istället för att betraktas som det oundvikliga resultatet av fasta och oföränderliga strukturer som styr människans liv och valmöjligheter¹⁷. Att lyfta fram individens agerande behöver dock inte leda till att strukturella relationer ignoreras. Intersektionalitet blir alltså, med utgångspunkt hos de las Reyes och Mulinari, i tolkning mer än den enkla summeringen av olika maktstrukturer, relationer eller det sätt att definiera den ömsesidiga påverkan som kan uppstå mellan två företeelser. Med intersektionalitet menas alltså att synliggöra och problematisera de sammanlänknings som är konstitutiva för maktutövandet och bevarandet av ojämlikheter.

Trots att intersektionaliteten har blivit ett av de viktigaste forskningsparadigmerna inom genusstudier och vissa andra fält, har det inte förts särskilt många diskussioner om hur intersektionalitet ska studeras, det vill säga om intersektionalitetens metodologi¹⁸.

Avsaknaden av dessa diskussioner hade inte varit något bekymmer om intersektionalitetsforskningen låg i linje med tidigare forskningspraktik. Men McCall hävdar i sin artikel som jag nämnt tidigare att intersektionaliteten har lett till nya metodiska problem

---

¹⁶ Krekula, Clary Närvänen, Anna-Liisa & Näsman, Elisabet. Ålder i intersektionell analys. KVT 2-3.05. s 81

¹⁷ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 23

¹⁸ McCall, Leslie. *Intersektionalitetens komplexitet*. KVT 2-3.05. s. 31

och, som en delvis oavsiktlig följd därav, begränsat det spektrum av metodiska förhållningssätt som används för att studera intersektionalitet. Kort sagt speglar forskningens praktik samhällslivets komplexitet och ställer helt nya metodiska krav. McCall skisserar i samma artikel några vitt skilda metodologiska vägar att undersöka intersektionen av flerfaldiga, komplexa sociala relationer. Sammanlagt beskrivs tre förhållningssätt, nämligen antikategoriska komplexitet, interkategorisk komplexitet och intrakategorisk komplexitet. Dessa tre förhållningssätt definieras i princip av sin inställning till kategorier, det vill säga hur de uppfattar och använder analyskategorier för att utforska komplexiteten i det sociala livets intersektionalitet. Till exempel så grundar sig det förstnämnda förhållningssättet på en metodologi som dekonstruerar analyskategorier, vilket leder till ett totalt förkastande av kategorier. Raka motsatsen är det tredje förhållningssättet. Enligt detta ska forskare provisoriskt använda befintliga analyskategorier för att dokumentera ojämlika förhållanden mellan sociala grupper och förändringar av ojämlikhetens konfigurationer i multipla och motstridiga dimensioner.

Men vid en intersektionell analys är det viktigt att till en börja avgränsa de intersektionella faktorer som analysen ska innefatta. Om antalet överstiger den summa som är kontrollerbar, vilket självklart blir relativt beroende på sammanhanget och situationen, kan det bli problematiskt eftersom att analysen då tenderar att bli abstrakt och flyta utanför den vetenskapliga ramen vilket resulterar i en analys där relevansen av diskussionen kring alla dessa faktorer inverkan på maktrelationen blir otydlig.

Avslutningsvis för att sammanfatta detta relativt nya och ännu inte helt definierade område så är intersektionalitet ett brett tvärvetenskapligt begrepp vars analysmetod sätter sökarljuset på hur olika maktordningar samverkar och fokuserar skärningspunkten mellan dessa olika samhälleliga maktordningar. Maktordningar som ömsesidigt konstruerar varandra och bland annat baseras på faktorer som kön, etnicitet, klass, sexuell läggning, ålder, funktionalitet, religion etc.

7. Montecore: en unik tiger.

Montecore: en unik tiger är en roman fylld av komplexa och mångsidiga karaktärer vilka alla är färgade av sin individuella kontext och påverkade av en eller flera av de intersektionella faktorerna. Jag kommer under analysdelen presentera dessa karaktärer och deras roller, i huvudsak dem som spelar en signifikant roll, för att göra förståelsen av analysen enklare i slutskedet och visa på sambandet mellan dem eftersom det är just genom dessa samband som de blir definierade i romanens värld. Det likt de olika dimensionerna, faktorerna om man så vill, i de samhälleliga maktordningarna, sett ur intersektionalitetens diskurs: De konstruerar varandra ömsesidigt i och med de skärningspunkter där de möts.

Eftersom romanens fabel sträcker sig över en lång tid är karaktärerna i allra högsta grad dynamiska, vilket inte har att göra med romanens längd, utan snarare att det ger mycket utrymme i tiden till förändring på grund av bland annat åldrande. Det leder till att romanen är fylld av utveckling och förändring, och för att rättvist tydliggöra dessa karaktärer så kommer varje karaktärs roll kortfattat att gås igenom. De karaktärer som nedan presenteras är de som kommer att spela en viktig roll i kartläggandet av de intersektionella faktorerna i romanen. Främst eftersom upplägget är som sådant att de kategorier som kommer gås igenom är Vi mot Dom, (Dom mot Oss) och Jag mot Dom (Dom mot Mig). Under dessa rubriker kommer jag att spegla de intersektionella faktorer som ger upphov till de olika situationerna och känslorna av (o)likhet och (o)jämlighet hos karaktärerna och i romanen.

7.1. Vi mot Dom (och Dom mot Oss)

Vi mot dom, samt den följande rubriken *Jag mot dom* syftar var och en i första hand på en enhet eller ett begrepp som grundar sig på och sammanfattar en, eller flera, av de intersektionella faktorerna och kommer att användas för att påvisa (o)likheter och (o)jämligheter i romanen. De händelser som kommer att behandlas är de som berör någon form av intersektion. De kommer inte nödvändigtvis beröras i kronologisk ordning eftersom dessa händelser eventuellt kan stå i relation till andra skeenden i intrigen. Jag kommer i detta avsnitt även förklara romanens olika karaktärer för att göra detta avsnitt av uppsatsen så tydligt som möjligt.

Abbas, Jonas fader och Kadirs barndomsvän, står i centrum för den biografiskrivning som Khemiris roman handlar om och det är denna karaktärs kamp för acceptans samt strävan efter

att uppfylla sina drömmar som all annan handling i romanen cirkulerar och tar plats kring. Det är även denna karaktär som ger upphov till kontraster eftersom de meningsskiljaktigheter som uppstår mellan Kadir och Jonas i ramberättelsen bidrar till att ge ytterligare liv till denna roman. Kadir växte upp tillsammans med Abbas i Tunisien och refererar ofta till sig själv som faderns mest ”antika” vän, med det säregna språk författaren Khemiri givit honom. Han var med när Abbas (fadern) mötte sin fru – Jonas mor - han lånade Abbas sitt sparade kapital för att denne skulle kunna ta sig till Sverige och hjälpte honom även att finansiera sin fotostudio/ateljén. Han hör i romanens början av sig till Jonas med tanken om att de tillsammans, eftersom att Jonas snart är en publicerad författare, hans debutroman släpps inom en snar framtid, ska skriva denna biografi tillsammans för att berätta sanningen om fadern på det sätt som är värdigt denna stora man. Hans avsikt att berätta sanningen om fadern grundar sig på att det, enligt honom, cirkulerar mycket lögn om detta. Han spelar även en viktig roll i knytpunkten mellan Abbas två olika världar: den som är associerad till Tunisien och den som är associerad till Sverige.

Det första stora *vi mot dom* som dyker upp i Khemiris roman är när Abbas och Kadir, i sin ungdom, har flyttat från Jendoubas till Tabarkas, Tunisien och blir medvetna om perspektiven på sin egen tillvaro. De ser västvärldens inflytande, men även vuxenvärlden och alltihop blir som en teater för att hitta en plats i tillvaron:

Ändå var Tabarkas vardag som natt och dag i Jendoubas jämförelse. Istället för kakapaketering[...] vilket de båda jobbade med tidigare i Jendoubas [...] blev vår första sommar i ungdomlig frihet en rosig tid av strandfester, haschish, discodans och repeterade nattliga visiter på främmande hotellrum. Sanna mina ord – turisterna hängde som vinklasar med sukten efter våra enögdingar.¹⁹

Intersektionaliteten i detta stycke framgår främst genom två dimensioner. Nämligen ålder och kön. Båda två, eller i alla fall Kadir som skriver detta i efterhand, ser på deras uppkommande, deras flytt som något som skiljer dem från människorna runt omkring dem. De har tagit steget ut i vuxenlivet, ut i världen och de känner den där välkända känslan av oöverbärlighet och hybris. Denna ålderbaserade intersektion står främst i relation till deras föräldrar, den klassiska ungdomsrevolten i mindre skala, känslan av att man kan göra vad som helst när man

---

¹⁹ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 57

tar hand om sig själv. Men i grund och botten skiljer de sig i detta skede från hela resten av samhället de befinner sig i.

Som Krekula, Närvänen och Näsman behandlar är ålder en besvärlig variabel i en intersektionell analys med tanke på att den är i ständig förändring.²⁰ Men även på grund av att den person eller forskare som utför analysen oftast befinner sig i en annan del av livet. Problematiken kring denna dimension blir bara större och större ju längre man tar det. Könets dimension i detta stycke däremot är betydligt tydligare. Vi har ett tydligt *vi*, Abbas och Kadir (män) och ett tydligt *dom* (kvinnorna). Kadir skriver, som kan ses ovan, att kvinnorna hängde som vinklasar, suktande efter deras enögdingar. Detta sätt att se på kvinnorna skiljer dem radikalt från de två männen och placerar dem snarare som begärstyrda, enkelspåriga robotar vars liv är ett enda stort erotiskt äventyr. Men sättet som Kadir skriver på leder oss vid närmare eftertanke snarare in på att det inte rör sig om en kvinna i singularis utan snarare om en och samma man, det vill säga Abbas eller Kadir, som går mellan olika hotellrum varje natt och att kvinnorna enbart är oskyldiga turister på tillfällig visit. Det skapas en tydlig ojämlikhet mellan de båda könen i detta stycke.

Efter att Abbas lånat pengar av sin barndomsvän Kadir för att kunna resa till Sverige, får han äntligen vara med sin älskade Pernilla. Pernilla är den flygvärdinna (senare sjuksköterska) som Abbas och Kadir möter på en strand i Tunisien tillsammans med hennes vänner när de är unga. Hon blir Abbas stora kärlek i livet och anledningen till att han överger livet i Tunisien för att ändra sin "lokalisering", för att återigen använda Kadirs säregna språk, till Sverige. Pernilla blir mor till Abbas söner och hans livskamrat. Hon är politiskt medveten och aktiv, likaså är hennes vänner hemma i Sverige. Hennes roll i romanen minskar ju djupare och längre Jonas och Kadir kommer i biografiskrivandet. Detta delvis på grund av att Abbas förtärs av att han inte lyckas genomföra sina drömmar vilket leder till att han vänder sig inåt. Han grubblar över sin omgivning och sin omvärld vilket i ramberättelsen resulterar i att hans omgivning blir suddig i förhållandet till de två biografiförfattarnas försök att tydliggöra Abbas tankar och orsaker till handlingar under denna period i hans liv. Men i själva den berättelse som skildras inom ramen resulterar hans beteende i att Pernilla tar ut skilsmässa.

---

²⁰ Krekula, Clary Närvänen, Anna-Liisa & Näsman, Elisabeth *Ålder i intersektionell analys*, KVT 2-3.05. s.81

Men om vi går tillbaka till när Pernilla och Abbas väl har mötts och hon tagit med honom hem sitter han en vardag och skriver ett brev hem till Kadir. I detta brev skickar han med en dikt som genomsyras av tankar och disillusioner som uppstår när man integreras i en, av honom själv glorifierad, ny kultur.

Men dikten uttrycker även ett *vi mot dom*, främst genom att det nu är Abbas, Pernilla och deras kärlek mot resten av världen. Inget annat spelar, i det nuet, någon roll och ingen annan förstår hur kära de är. Ingen annan kan heller uppleva kärlek på det sätt som de nu gör. Dessa två faktorer, det vill säga det nya landet och den nyvunna kärleken som övervinner allt, genomsyrar detta brev:

*Sverige ... Ack Sverige. Ett land av tysta metrovagnar, deliciösa kvinnor och mängders möjligheter. Sverige är luftig renhet, vattning himmelskhet och hissande vyer från centralt belägna broar. Allt i Sverige är odörlöst och kulörlöst, propert rutat, vitt och skärt och lent i likhet med den underarmshud som är Pernillas. Ack, Pernillas hud. Bara en av nimbrösa motiv till varför jag valde att lämna min bästa vän och nystartade fotokarriär.*²¹

Detta citat hade även kunnat placeras in under kategorin *jag mot dom*, eftersom att det även skulle kunna röra sig om en vilja till uppbrott med det gamla livet och den kultur Abbas tidigare levt i när han bodde i Tunisien. Det är ett glorifierande av det svenska samhället och den svenska kulturen. Dikten ger snarast sken av att uttryck en stark vilja till att bli en del av denna utopi som för honom är västvärlden eller närmare bestämt Sverige, möjligheternas land. Allt mynnar hos Abbas egentligen ur viljan till makt över sitt eget öde. Detta skapande av ett *vi*, Pernilla och Abbas, förstärks avsevärt när de båda och deras relation sätts mot Pernillas föräldrar, Abbas svärföräldrar som blir en personifiering av det tidigare abstrakta *dom*.

Dessa två karaktärer, Pernillas föräldrar (Ruth och Gösta) är två stereotyper av fördomsfulla och inskränkta människor med en ganska smal uppfattning om sin omvärld. Sättet som de tar emot Abbas på blir för honom en reflektion över hur han tas emot av det svenska samhället, det vill säga inte alls. Till exempel har vi när Pernilla talar med sina föräldrar om Abbas för

---

²¹ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s 84

första gången där kontentan av vad hennes mor har att säga om det är att hon ska akta sig, eftersom muslimer har ett väldigt hett temperament.

Abbas första jul i Sverige tillbringar han i ensamhet i Pernillas lägenhet, medan hon spenderar den hos sina föräldrar. Anledningen till att han inte deltar i de festligheterna är att Pernilla har talat om för honom att det tar tid innan hennes familj släpper in nya människor i familjetraditionerna. Det följande citatet är hämtat från när Pernilla, nedstämd och besviken, kommer hem till deras lägenhet efter jul:

Pernilla suckade sina lungor och vibrerade sin underläpp. – Det är bar det att... Vet du hur det känns att besvikas av sina närmaste fördomar? – Nej den emotionen är mig faktiskt inte särskilt känd. – Då vet du inte hur jag känner. Min mor är rädd till döds över vår irriterade relation. Ända sen jag berättade om dig har hon varnat mig cykliskt för muslimers aggressiva temperament. Hon har presenterat mig nombrosa artiklar om muslimsk terror, hon envisas med att namnge dig ”lycksökaren”.²²

Det *dom* som innan var abstrakt avskiljt till att gälla hela deras omgivning, ”samhället”, i förhållande till deras relation och allt som fanns runt omkring den, placeras nu i skuggan av fördomar och inskränkthet. *Vi mot dom* blir snarare en fråga om kultur och ursprung än om överväldigande kärlek. Gösta och Ruths, fördomar möter Abbas kultur, eller snarare fördomarna om den, i en intersektion gällande etnisk bakgrund vilket för Pernilla och Abbas närmare varandra och förstärker deras *Vi*. Ruth gör ett desperat försök att bibehålla makten över sin dotter och kämpa för det som hon tror är rätt. Men i och med Pernillas avståndstagande så ser vi en skiftning i maktordningen, som tidigare nämnts ett förstärkande av *vi*. Men denna skiftning skapar även en *jag mot dom* intersektion i den benämningen att *jag* är Pernilla och *dom* är Gösta och Ruth. Stärkande för detta påstående är även att Abbas, senare i texten, i princip säger just detta:

---

²² Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 85

Min käraste Pernilla. Jag älskar dig över allt. Vi kommer klara det här, tillsammans kommer vi visa dom, aldrig kommer vi besegras. ALDRIG!!! Vi ska blända din förbannade släkt, vi ska krossa deras bilder, vi ska njuta deras förlåtelse. Dom binder mig som politisk fundamentalist och dig som duperad dotter. ²³

Pernillas far, vilken ägde en liten butik som sålde diverse skyltar och andra prylar, avlider när Jonas är cirka sju år gammal. Abbas får till slut överta lokalen där denna verksamhet bedrevs och kan nu öppna sin egen studio/ateljé. Makens bortgång och familjens utveckling blir upptakten till mormoderns individuella utveckling och insikten om att alla är värda en chans. Maktkampen inom familjen gällande *etnisk bakgrund* och *klass* hamnar alltså i och med detta betydligt närmare en jämvikt. Men händelserna tar även Abbas ett steg närmare sina drömmar eller ger honom i alla fall en chans att genomföra dem.

Ytterligare en genomgående dimension under Abbas och Pernillas tidiga år tillsammans, tidigt åttiotal, är Pernillas politiska kamp och ställningstagande. Hon kämpar aktivt, i form av demonstrationer och annat, för ökad makt för kvinnor, mot kärnkraft, apartheid och pälsindustrin. Denna intersektion gäller främst *klass* som intersektionell faktor. Pernilla är även en stark anhängare av Olof Palme och hans politik och blir helt förkrossad dagen då denne mördas. Hon ser sig som en del av den svenska, förbisedda medelklassen och som en renodlad idealist med humana värderingar och tänker inte böja sig för något, inte ens sina egna föräldrars värderingar.

De många intersektionella faktorerna i denna roman står inte för sig själva. Man kan inte, enligt många teoretiker på ämnet, däribland de los Reyes och Mulinari, se dessa olika dimensioner separat, vilket inte är specifikt för just denna roman. Orsaken till att man bör se dem i relation till varandra och inte var för sig är att de konstant påverkas av varandra. Att bara se de olika dimensionerna var för sig ger en felaktig bild av den egentliga situationen och ett missvisande resultat av analysen. Man måste istället som sagt se faktorerna i relation till varandra och oftast en som den grundläggande. I denna analys behandlas, som synes, främst etnisk bakgrund, kön och klass. Med tanke på tematiken i boken och själva intrigen så är det faktorn gällande etnisk bakgrund som blir huvudfaktorn att påverkar de andra. Fast givetvis

---

²³ Khemiri, Jonas Hassen . *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 86

påverkar de övriga två även de den förstnämnda. Men för att kunna se denna relation och ömsesidiga påverkan krävs att man först plockar isär de olika och tittar på dem var för sig för att hur de kan påverka de andra.

De olika intersektionella faktorerna baserade på etnisk bakgrund i denna roman står alltså i majoritet mot de övriga av klass, kön, ”ras”, sexuell läggning etc. Exempelen ur texten är många men jag kommer bara inrikta mig på ett fåtal. Främst med tanke på den problematik, som McCall uttrycker, med att göra analysen icke-generell genom att blanda in ett förs stort antal dimensioner. Ett tydligt exempel på det ovannämnda är de olika stereotyper som uppvisas. Vi har till exempel Raino, finlandssvensken som ger Abbas det första fotorelaterade arbetet i Sverige:

*Hans ögonhår lyser som vita pälsdjur ovanför hans rodnande näsa
Mustaschen är av gulnad valrossmodell och hans dryckesvanor är
omoderata.*²⁴

Ett ytterligare och tydligare exempel är det som utspelar sig när Abbas är ute bland fotostudior i Stockholm och söker assistenttjänst. Om man nu fastställer att det är denna faktor som är mest representerad i romanen så är det den etniska maktkampen som Abbas befinner sig i som är mest representerad inom faktorn:

*Det preliminära steget var att lokalisera en assistenttjänst. Jag vandrade mina
steg från ateljé till ateljé, jag presenterade mina arbetsprover från Tabarka och
erbjöd mig till reducerad eller nästan gratis kostnad. Min succé var inte särskilt
abrupt. Frekventa var dom fotografer som detaljerade att dom tyvärr inte kunde
assistera en assistent som inte kultiverar svenska språket.*²⁵

Vid upprepade tillfällen senare i romanen kan man läsa att Abbas hade framgångar på arbetsintervjuer tills de frågade om hans ursprung, vilket leder en som läsare in på tanken att hans arbetsprover i själva verket var riktigt bra men att hans etniska ursprung stjälpde hans framgångar som fotografassistent. I linje med de los Reyes och Mulinaris tidigare påpekande om definitionen av kön och ”ras” så hjälper Abbas här till att främja den ”kultur” som han

---

²⁴Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 90

²⁵ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 89

desperat vill bli en del av för att kunna förverkliga sina drömmar. Genom att erbjuda sina tjänster till nästan obefintliga kostnader degraderar han sig själv och skapar därigenom själv en intersektion mellan honom och de potentiella arbetsgivarna. Intersektioner som involverar både *klass och etnisk bakgrund*. Men detta är ur hans perspektiv inte en fråga om verken klass, kön, ”ras” eller etnisk bakgrund. Något sådant uttrycks i alla fall inte i romanens värld.

Abbas är och förblir genom romanen en stark motståndare till utanförskap och han vill in i det sista inte se åt det hållet, han vägrar acceptera de åsikterna. *Aristocats* är ett tydligt exempel på här. *Aristocats* är vad den grupp män (bestående uteslutande av invandrare) som Abbas träffar med jämna mellanrum en tid i sitt liv kallas för. De brukar träffas, röka billiga cigaretter/cigarrer och dricka kaffe/alkohol, vilket i och för sig egentligen är en romantisering av gruppen och de situationer vi som läsare får följa. Detta eftersom en majoritet av dem inte har något jobb att tala om, en del av dem är alkoholiserad och det de i huvudsak talar om är hur illa invandrare har det i det svenska samhället. Vilket givetvis en viktig fråga, då som nu, men den diskussion som de för leder inte någonvart och det handlar snarare om att de sitter och gnäller utan att göra något, i alla fall enligt den mening Abbas uttrycker då när romanen når den punkt att han vänder sig inåt sig själv. Resultatet av hans introverthet i detta sammanhang blir att han vänder sig ifrån denna grupp och bestämmer sig för att anamma den svenska kulturen till hundra procent, närapå överge sina rötter. Denna hundraprocentliga integreringen är för att bli accepterad av samhället och då ges bättre förutsättningar för att kunna uppnå sina drömmar. Men även för att förstärka sig själv som kosmopolit och vara ett föredöme för sina söner genom att visa att man måste kämpa mot utanförskapet till varje pris. ”Min säkerhet är långt ifrån ”sekuriserad” men jag vet en sak – mina söner får INTE attraheras till utanförskap.”²⁶

Abbas val och nyfunna mentalitet resulterar i en paradox med tanke på det sätt som han låter sig själv nedvärderas i denna del av romanen, när han söker assistentjobb, självklart främjar ojämlikheter och därigenom, indirekt, utanförskap. Det är situationer och känslor skapade av liknande fördomar som genomsyrar större delen av romanen på ett tematiskt plan. En situation som spär på mängden till majoritetsfaktorn och stärker *vi mot dom* är de intervjuer som Pernilla och Abbas måste genomgå hos de svenska myndigheterna efter sitt giftermål:

---

²⁶ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s.164

Vi serveras kaffe av leende kostymbärare och interPELLERAS om våra respektive vanor. Vad intar Pernilla till frukost? Hur ofta borstar hon sina tänder? [...] När vi kom ut ur våra rum bar Pernillas kinder en signalisk rödfärg. Hon kallade deras frågor kränkande och ropade "eins, zwei, drei, Nazipolizei" till den konfunderade receptionisten. Visst växte intervjuerna en olustig emotion också hos mig.²⁷

Abbas fascination för det svenska samhället som välkomnande, välorganiserat, rent och utopisk står vid detta tillfälle i vägen för hans verkliga uppfattning om situationen. Medan Pernillas reaktion på situationen och myndigheternas frågor blir väldigt förstärkt av hennes starka politiska åsikter. För henne är vardagen en ständig kamp med myndigheterna och om makten över sig själv och sitt eget liv. Men det finns trots dessa över- och underdrifter en stark kritik mot hur man mottas som invandrare av de svenska myndigheterna. Detta genom de frågor som Pernilla uppfattar som i allra högsta grad förnedrande och den förmedvetenheten som uttrycks av tjänstemännen om att alla har någon baktanke med sitt giftermål med en svensk eller en svenska. Trots att detta kan ses som ignorant så kan man här ta upp ett utdrag ur Balibar och Wallersteins dialog.²⁸ Balibar konstaterar att rasismen breder ut sig i samband med bland annat globaliseringen och påpekar samtidigt att detta måste ses inom ramen för en generell process som syftar till att bevara den sociala och symboliska utestängningen av "den andre". Dessa föregående utdrag är alla exempel på hur olika typer av intersektionella faktorer ter sig i romanen och hur de verkar genom och för att skapa ett *vi mot dom*. Men det kanske allra tydligaste och mest genomgående *vi mot dom* i romanen syns först när Jonas fötts och blivit några år gammal.

Karaktär Jonas figurerar i romanen på två olika plan. Nämligen i det som jag här väljer att definiera som romanens ramberättelse, det utrymme där brevväxlingen mellan honom och faderns barndomsvän Kadir äger rum. En ramberättelse definieras oftast av att man har en yttre berättare – som här visar sig genom Jonas och Kadirs brevväxling – som rent kvantitativt är mindre än den inre berättaren, vilken här blir synlig i de händelser som det berättas om i breven.²⁹ Jonas och Kadir håller, som tidigare nämnts, på med att konstruera en biografi över Jonas fars liv med hjälp av deras båda erfarenheter och minnen av honom. Den andra är den

---

²⁷ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 96

²⁸ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 29

²⁹ Holmberg, Claes-Göran & Ohlsson Anders, *Epikanalys*, 1999. Studentlitteratur. s. 76

Jonas, som jag i fortsättningen kommer kalla för pojken Jonas, den pojken som lever, utvecklas och formas i berättelserna och minnena. Den som Jonas själv var och som han minns och återger i sina skrivna minnen till Kadir. Det är här viktigt att påpeka att det inte är fråga om Jonas Hassen Khemiri själv, boken är inte självbiografisk. Utan det handlar snarare om en fiktiv version av honom själv. Romanens huvudkaraktär och författaren kan förefalla vara samma person eftersom dessa har exakt samma namn. Men i själva verket rör det sig enbart om en karaktär som är fiktivt baserad på författaren och det enda vi kan vara säkra på att det har gemensamt är namnet.

När pojken Jonas befinner sig i det ovannämnda skedet av livet myntar Abbas begreppet ”den dynamiska duon” Just med tanke på att fader-son relationen står så mycket i fokus som den gör i romanen blir den dynamiska duon ett övergripande *vi mot dom*:

Den dynamiska duon. Tre ord som fyller dig med så många minnen att du knappt kan skriva ner dom. Det är såklart pappor som kommer på idén. Mammors magar växer och våren närmar sig [...] ³⁰

Denna duo är som synes bestående av Abbas och Jonas, far och son. Det är de två mot resten av världen, de ska med varandras hjälp förbättra ställningen för familjen Khemiri, och detta genom att bland annat spara ihop pengar till fotostudion. Genom samhällets utestängning, slutenhet och kontroll skapas alltså något annat, något starkare. Bandet mellan far och son starks och ett, nästintill oövervinnligt *Vi*, som står sig genom större delen av romanen, ställer sig upp mot ojämlikheter och utanförskap. Medan de gör detta så hamnar de, både ihop och var för sig i olika så kallade intersektioner. Intersektioner som främst har att göra med ålder, etnisk bakgrund och klass. Bland annat pratar folk bakom ryggen på dem när Jonas samlar pantburkar medan Abbas fotar. Vid ett senare skede i romanen, när allt börjar ta fart för Khemiri familjen, till exempel när Abbas får igång sin fotoateljé placeras Pernilla strax utanför intrigen. Hon finns med, men mest i periferin. Det fokuseras här på de manliga karaktärerna och den enda kvinnliga som egentligen existerar i romanens värld är Melinda, Jonas vän. Det är, trots Kadirs påpekande att det är fadern som står i centrum och inte modern ³¹, svårt att säga om detta fullt ut är ett medvetet drag från författaren för att fokusera på det identitetsskapande, fadern Abbas, som romanen i huvudsak handlar om eller om det är

---

³⁰ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 138

³¹ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 136

en konflikt mellan författarens och romanens värld. För vad vi som läser här möts av är en intersektion gällande kön.

Melinda är en av de i huvudsak figurerande kvinnliga karaktären i denna roman. Tillsammans med Imran och Patrik är hon en av Jonas barndomsvänner, som han träffar och lär känna en efter en. Först möter han Melinda som bor några kvarter ifrån faderns senare fotostudio, sedan Imran som han och Melinda möter i tunnelbanan. Sist möter Jonas Patrik när hela familjen Khemiri är på semester i morföräldrarnas sommarhus. De två första lever under liknande förhållanden som Jonas själv medan Patrik kommer från en välbärgad familj men han har aldrig träffat sin riktiga far. Dessa fyra vänner är alla olika och kommer alla från olika delar av världen. Men de knyts samman av barndomen och saknade av och romantiseringen av fadersgestalten.

Melinda är vad som ofta kallas för en pojkflicka. Hon tycker allt som är typiska ”flickigt” är löjligt och vill mest att de - hon, Jonas, Imran och Patrik - ska sysselsätta sig med vad som enligt våra västerländska normer anses vara typiska aktiviteter för pojkar. Att det kvinnliga här stängs ute leder alltså till en ytterligare intersektionell relation gällande kön i Khemiris roman.

7.2. *Jag mot Dom (och Dom mot Mig)*

Med tanke på de ovanstående intersektionerna som placerats in under *Vi mot Dom* finns det ett antal faktorer/dimensioner som blir självklara under denna kategori. Bland annat har vi *Abbas mot Dom*, det som syftar på att han ser sig själv som bland annat missförstådd, kontrollerad och åsidosatt. Problematiken här är att det är komplicerat att ge *dom* ett ansikte. Men det kommer snarast att gälla samhället eftersom det är dess normer och värderingar som står i vägen för honom och hans mål, men är ”samhället” en giltig faktor i detta sammanhang? Jag har tidigare som bekant uteslutande inriktat mig på enskilda karaktärer men här infaller ett undantag. ”Samhället” fungera som en enhetlig nämnare för de olika aktör som påverkar och bidrar till intersektionerna i detta fall. Ett tydligt *jag mot dom*, främst gällande ålder, ser vi vid Jonas första besök hos talpedagogen. Det är när han går på dagis och redan har problem med lekkamrater och dylikt. Utdraget är hämtat ifrån när denna talpedagog påpekar att Jonas försenade talutveckling antagligen beror på en språkligt förvirrad hemmiljö:

[...] och mammor och pappor håller varandras händer och tittar och tittar snabbt på varandra, ingen säger något. Utom din nyfyllda Musse Pigg-pez som ilsket hoppar ur jeansfickan, hoppjerkar sig fram på det blanka talpedagogbordet, viker sig bakåt och börjar peppra talpedagogen med fyrkantsgodisar. [...] Bra gjort Musse! och ni gör repeterad givemefives ända tills du tittar upp och upptäcker tre par bekymrade vuxenögon som tittar på dig [...] Du och Musse bryr er inte, för det är ni mot världen, ni mot dagisidioterna, ni mot talpedagogen och mörka rum och garderobsvålnader och tanten som viskade negerälskare till mammor den där dagen på Skansen när pappor fotade första svenska nationaldagen.³²

Om man bara ser till vad som sägs i detta textstycke så är det snarare fråga om ytterligare ett vi mot dom, men så är inte fallet eftersom att Jonas Musse Pigg-pez inte är någon karaktär, utan bara en tillflykt eller en trogen fantasivän för pojken Jonas i hans upplevda ensamhet. Som tidigare nämnts ligger det en relativt grav problematik i den intersektionella analysen som gäller ålder. Jag väljer här att bortse från den problematik Krekula, Närvänen och Näsman målar upp och som existerar kring dimensionen *ålder*³³. Detta eftersom denna är en viktig och ofta förekommande faktor för formandet av flera av romanens karaktärer. Den är för central för att utelämnas. Men eftersom åldrandet är något som vi alla upplever och går igenom är många av dessa reaktioner - som att skapas sig en låtsasvän - helt naturliga och i sig själv inget tecken på ojämlikheter. Men detta bildar, ihop med de två dimensioner Abbas figurerar i, det vill säga *etnisk bakgrund och klass*, de tre stora intersektionella faktorerna i denna roman. Med tanke på att Jonas uppväxt och utveckling ligger parallellt med historien om fadern så är det de dimensioner som dessa två karaktärer hamnar och befinner sig i som är de mest intressanta för en intersektionell analys. De påverkar alla tre varandra negativt och positivt, men dock övervägande positivt. Detta eftersom det är i och med dessa händelser och de erfarenheter som mynnar därur som karaktärerna blir dynamisk vilket spelar en väldigt stor roll för romanens utveckling.

Abbas vänskapskrets i Sverige är som bekant relativt begränsad till den grupp bestående av mannligena invandrare som omnämns som Aristocats. Han spenderar tid ihop med dem, diskuterar invandrarfrågor, dricker kaffe, röker cigaretter och talar om drömmar. Men efter

---

³² Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 137

³³ Krekula, Clary Närvänen, Anna-Liisa & Näsman, Elisabeth. *Ålder i intersektionell analys*. KVT 2-3.05. s81

några år, när den dynamiska duon är bildad får Abbas en helt annan uppfattning om dem. Han börjar se dem som en del av *dom* istället som en del av *oss* och det skapas ett nytt *jag mot dom*:

*Men! Det finns en annan vitalitet som separerar mig från Aristocats[...]
[...]Jag kommer aldrig acceptera ambitionen att leva på socialens kostnad! Den
lathet som färgar så många andra invandrare kommer aldrig smitta mig!
Istället kommer min studio erbjuda expanderande försörjning och långsiktig
ekonomisk trygghet[...]*³⁴

Citatet ovan är ett ypperligt exempel på hur andra intersektionella faktorer mynnar ur och påverkar varandra. Här har vi en botten i etnisk bakgrund som genom Abbas syn på sig själv och sina ambitioner leder till att separera honom från Aristocats på grund av att det skiljer dem åt klassmässigt, ur ett perspektiv. Han ser sig själv som en ”bättre invandrare” och anammar den syn som framhålls av flertalet forskare, nämligen att ”arbete är nyckeln till integration”³⁵

Den intersektionella faktorn *klass* tar sig inte bara uttryck i Abbas och Pernillas tillvaro utan den speglas även i Jonas uppväxt när han blir äldre och börjar inse olikheterna, men även likheterna, mellan honom och andra barn, mellan olika barn överhuvudtaget. Följande utdrag är hämtat från när Jonas går i andra klass:

*Samtidigt är det en kluven tid för dom andra i skolan är inte som du för dom flesta har bilar och märkeskläder och egna tv-spel och kabel-tv och lyxiga lantställen och sidlånga julklappsönskelistor. Och någon gång kanske du berättar att ni förresten också har fått kabel-tv och då är det någon som frågar om din favoritkanal och du tänker och tänker [...]*³⁶

Det är just denna ojämlikhet, främst gällande klass som senare i romanen skapar ett nytt starkt vi. Det är genom den känsla av utanförskap som de framtida vännerna Jonas, Melinda, Imran och Patrik hittar själsfränder i varandra, får dem att senare i romanen bilda organisationen BFL, *Blatte for life*, vilken har som verksamhet att motverka rasism och orättvisor. Men det

---

³⁴ Khemiri, Jonas Hassen. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 176

³⁵ de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana. *Intersektionalitet*. (2005) s. 104

³⁶ Hassen-Khemiri, Jonas. *Montecore: en unik tiger*. 2006 s. 196

blir tyvärr så att deras ålder hindrar dem från att se att det enda de gör är att skapa ett nytt *dom* att sätta sig upp emot. De börjar förakta *dom* på samma sätt som *dom* föraktar deras *vi*. Det leder inte till att motvärka ojämlikheter utan främjar snarare dem genom att deras åsikter blir extrema. Det är givetvis inte enbart denna intersektionella faktor som får dem att ta detta initiativ, utan det är den, ihop med faktorn *etnisk bakgrund* som har skapat en känsla av utanförskap hos dem, skapat ett förakt för orättvisor och fördomar. Detta är alltså ett tydligt exempel på hur mötet mellan olika intersektionella faktorer formar och förändrar karaktärer i denna roman.

8. Sammanfattning

I denna uppsats har jag, genom att välja ut ett antal intersektionella relationer, inriktat mig på att se hur de olika intersektionella dimensionerna bidrar till formandet av karaktärerna och hur exempel på dessa som *makt*, *klass*, *etnisk bakgrund* och *kön* påverkar romanen. Vilket jag gjort genom att analysera de rådande maktordningarna och av den konflikt som uppstår mellan dessa intersektionella dimensionerna. Genom att visa utdrag ur texten där sådana faktorer är tydliga har jag försökt påvisa hur de olika karaktärerna formas av och verkar vid och av intersektionerna.

En ensidig förståelse av klass, kön och etnisk bakgrund leder till fragmenterad kunskap som inte tar hänsyn till hur olika former av makt konstruerar varandra. Att ”göra etnicitet” till exempel är således inte möjligt utan att samtidigt ”göra” klass och kön. Det leder oss in på hur de olika maktordningarna i denna roman konstruerar varandra och vad det spelar för roll för karaktärernas dynamiskhet. Sammanfattningsvis är de karaktärer som står i fokus Abbas, Jonas och Pernilla. De övriga bidrar som synes till analysen eftersom de är viktiga faktorer i det intersektionella formandet. Det vill säga viktiga för att ge en så kontrasterad bild som möjligt av hur de olika faktorerna formar och bekräftar varandra.

Således är det Abbas som står i fokus för denna roman. Det är formandet av hans identitet som alltihop handlar om. Ur ett intersektionellt perspektiv är det *etnisk bakgrund* som är huvudfaktorn i hans fall. Men de övriga faktorerna, såsom *klass* och *kön*, påverkar båda två den förstnämnda och viceversa för att forma denna karaktär till den han synes vara. Genom bland annat mötet med Pernilla, flytten till Sverige, sökandet efter jobb som fotoassistent och den senare strävan efter att bli accepterad som fotokonstnär finns de intersektionella

faktorerna alltid med och bildar kontexter och sociala positioner som ligger till grund för hans tankegångar och handlande.

Med Jonas är det lite mer komplicerat än med Abbas. Eftersom man följer honom från födelsen på ett mer konkret plan än vad man får göra med hans far är, vilket jag nämnt tidigare, ålder en viktig men komplicerad faktor i hans fall. Faktorerna *etnisk bakgrund* och *klass* formar varandra ömsesidigt i detta fall medan ålder har en dynamisk inverkan på de båda under romanens gång. Under sin uppväxt formas alltså de övriga två av att han får ökad förståelse för sitt kulturella arv, sin position i samhället och sin förmåga att själv förändra denna position.

Eftersom Pernilla, i alla fall i delar av romanen, finns med i situationer där Abbas och Jonas figurerar så är även *kön* en faktor som påverkar. Men den är den svagare utav de tre, men definitivt påverkande. Till exempel tar den sig uttryck, när Kadir kommer för att hälsa på familjen Khemiri i Sverige på åttiotalet. Männen håller sig för sig själva och Pernilla känner ett starkt utanförskap som följer av detta. En maktkamp inom familjen tar plats. Denna är även här påverkad av klass eftersom att Abbas, mer eller mindre, fryser ut Pernilla på grund av att han vill att Kadir ska tro att de har det bättre socialt än vad de egentligen har. Pernilla kan således avslöja hans bluff vilket skapar den aktuella situationen. Därför blir det även en fråga om klass. Det finns inte några sociala positioner eller identiteter, som inte konstrueras utifrån klass, kön, "ras"/etniska asymmetrier och de i Khemiris roman är inget undantag.

9. Avslutning

Intersektionalitet är inte en teori som vanligtvis tillämpas på ett litterärt verk, men det har gjorts. Teorin brukar i huvudsak användas för att påvisa och öka förståelsen för olika maktordningar och intersektionella relationer i samhället, främst genusrelaterade. Men den fungerar även som ett ypperligt medel för att påvisa hur de olika karaktärerna i en roman färgas och formas av de olika maktordningar som existerar i *romanens värld*.

De olika grunderna och förutsättningarna mynnar för både karaktärerna i en roman och för individer i verkliga livet ur förhållandet mellan individ och individ och mellan individ och samhälle. Det är där vi kan se intersektionerna och det är där som nya röster, kontexter och ökad förståelse kan uppstå.

Denna analys av Khemiris bok *Montecore: en unik tiger* tar inte upp alla faktorer kring romanen och det bör nu så här avslutningsvis nämnas att det finns en rad intressant fält, både inom och utanför det intersektionella fältet, att titta på och utforska.

10. Litteraturförteckning

Primärlitteratur:

Hassen Khemiri, Jonas, 2006: *Montecore: en unik tiger*. Nordstedts, Stockholm

Sekundärlitteratur:

Appelros, Erica, 2005: *Religion och intersektionalitet* (Kvinnovetenskaplig tidskrift (Kvt) 2005: 2-3)

Borgström, Eva, 2005: *Från redaktionen: Om ord, olikheter och ojämlikhet*. (Kvinnovetenskaplig tidskrift (Kvt) 2005: 2-3)

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana, 2005: *Intersektionalitet. Kritiska reflektioner över jämlikhetens landskap*. Lund: Liber

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana, 2005: *Maktens olika förklädnader : Kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige*, Atlas bokförlag

Gilroy, Paul, 1999: *Diasporan och identitetens omvägar*, Samtidskultur (Karaoke, karnevaler och kulturella koder, red. Johansson Thomas, Sernhede Ove, Trondman Mats. Nora: Bokförlaget Nya Doxa

Holmberg, Claes-Göran & Ohlsson Anders, *Epikanalys*, 1999 Studentlitteratur, Lund

Krekula, Clary, Närvänen, Anna-Liisa & Näsman, Elisabeth, 2005: *Ålder i intersektionell analys*. (Kvinnovetenskaplig tidskrift 2005: 2-3)

Lykke, Nina, 2005: *Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter*. (Kvinnovetenskaplig tidskrift (Kvt) 2005: 2-3)

McCall, Leslie, 2005: *Intersektionalitetens komplexitet*. (Kvinnovetenskaplig tidskrift (Kvt) 2005: 2-3)

Skowronska, Martina, *Khemiriskans knasiga kreativitet*. C-uppsats i Svenska. Södertörns högskola. (2006)

Yuval-Davis, *Intersectionality and Feminist Politics*, 2006 Ur: European Journal of Women's studies (<http://ejw.sagepub.com>) 2006. University East London. SAGE publications. Vol.13

Editorial (Intersectionality) European Journal of Women's studies (<http://ejw.sagepub.com>) 2006, SAGE publications. Vol.13

<http://www.khemiri.se/> (Jonas Hassen Khemiris officiella hemsida)